

SINTEZA RECOMANDĂRILOR

la proiectele:

- **Analiza pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele proprii de telefonie mobilă;**
- **Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI cu privire la măsurile de reglementare preventivă a pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele proprii de telefonie mobile.**

**Perioada consultării publice:
30 noiembrie 2016 - 15 decembrie 2016**

Proiectul de hotărâre al Consiliului de Administrație al ANRCETI cu privire la măsurile de reglementare preventivă a piețelor de terminare a apelurilor voce în rețelele proprii de telefonie mobilă, precum și proiectul de Analiza pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele proprii de telefonie mobilă (Iterația IV, 2016) au fost expuse consultării publice pe pagina de Internet a ANRCETI în perioada 30 noiembrie 2016 – 15 decembrie 2016.

În adresa ANRCETI, în decursul perioadei de consultare, au parvenit comentarii și recomandări la proiectele menționate din partea Î.M. „Orange Moldova” S.A., Consiliul Concurenței, Î.M. „Moldcell” S.A., S.A. „Moldtelecom” și ”Arax-Impex” S.R.L., după cum urmează:

	COMENTARIU Î.M. „ORANGE MOLDOVA” S.A	DECIZIA ANRCETI ȘI COMENTARI
1.	<ul style="list-style-type: none"> Micșorarea drastică (de 3 ori) și bruscă (cu doar o lună înainte de începerea noului an financiar) a tarifului respectiv, când bugetul și planul de afaceri și de investiții al Grupului Orange pentru Moldova este deja aprobat. Asemenea acțiuni din partea autorității de reglementare sunt inacceptabile într-o economie de piață, caracterizată printr-un cadru de reglementare echitabil și previzibil; 	<p>Nu se acceptă. Problema re-examinării tarifelor date a fost abordată de piață încă în I trimestru al 2016, fapt ce a condus ANRCETI la inițierea analizei pieței 7 (a terminării apelurilor în rețele individuale mobile). Totodată, ținând cont de îngrijorările furnizorului, ANRCETI propune introducerea unei pante de glisare a tarifelor pentru terminare în rețele mobile în perioada 2017-2019.</p>
2.	<ul style="list-style-type: none"> Stabilirea acestui tarif la un nivel de 2-2,5 ori mai mic decât nivelul corect, prin selectarea arbitrară a țărilor ale căror tarife au fost folosite pentru calcularea tarifului pentru Moldova. Această selecție contravine cerințelor legislației naționale, recomandării Comisiei Europene, dar și recomandărilor experților internaționali, angajați anterior de Agenție cu suportul financiar al BERD; 	<p>Nu se acceptă ANRCETI consideră abordarea proprie de orientare a tarifelor date drept corespunzătoare cerințelor legislației naționale (Legii comunicațiilor electronice). De asemenea aceasta corespunde recomandării Comisiei Europene atât în privința nedepășirii tarifului pentru terminare a mediei tarifelor similare pentru terminare stabilite de autorități cu modele BU-LRIC disponibile, cât și în efortul de orientare a rezultatului către nivelul LRIC pur al costului, recomandat de Comisie. Totodată, ANRCETI găsește că experții internaționali în cadrul proiectului BERD de susținere instituțională a ANRCETI au identificat 3 abordări posibile în efectuarea studiului de benchmarking,</p>

		dintre care au recomandat efectuarea analizei unei medii simple a tarifelor de terminare reglementate în țările UE cu caracteristici economice și demografice mai apropiate Republicii Moldova. În condițiile în care utilizarea metodei LRIC pur nu era răspândită la acea etapă, această abordare a fost oportună. Actualmente utilizarea acestei metode de către autorități de reglementare este deja destul de răspândită și este oportun să se efectueze studiul între statele cu cele mai bune practici – una dintre cele 3 metode identificate de experți. Totodată, ANRCETI consideră că costul LRIC pur al serviciului de terminare în rețea este mai puțin dependent de factori socio-economici și mai mult – de factori tehnici, care sunt similari pentru toate piețele. Astfel, după cum menționează și Orange mai jos, costul LRIC este în cea mai mare parte dependent de costurile echipamentelor și serviciilor de mentenanță, care sunt similare pentru majoritatea statelor.
3.	<ul style="list-style-type: none"> Ignorarea faptului că țările UE, despre care Agenția susține că ar fi aplicat o abordare similară, au stabilit aceste tarife la un nivel de 2 ori mai mare decât cel stabilit pentru Moldova; 	<p>Nu se acceptă</p> <p>După cum precizează ANRCETI mai jos, afirmația că un șir de autorități de reglementare europene au aplicat o abordare similară se referă la utilizarea metodei benchmarking pentru determinarea mărimii tarifului pentru terminare și nu la stabilirea criteriilor pentru selectarea populației cercetate în studiu.</p>
4.	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea tarifului pentru terminarea apelurilor, în mod discriminatoriu, doar pentru furnizorii mobili, în special pentru Orange, dar nu și pentru furnizorii de telefonie fixă, în special pentru operatorul de stat Moldtelecom; 	<p>Nu se acceptă</p> <p>Reglementarea pe piața reglementată se referă în egală măsură la toți furnizorii de telefonie mobilă.</p>
5.	<ul style="list-style-type: none"> Plasarea riscului valutar și al nerecuperării costurilor asupra furnizorilor serviciilor respective, prin stabilirea tarifului într-o valută diferită (în lei) de cea în care sunt achitate costurile ce stau la baza calculării acestui tarif și în care sunt exprimate tarifele comparative folosite pentru calcularea acestui tarif (USD și EUR). 	<p>Se acceptă</p> <p>ANRCETI, ținând cont de îngrijorarea manifestată, va stabili tarifele maximale pentru terminare în rețele mobile în Euro.</p>

6.	<p>Totodată, remarcăm că proiectul propus nu este însoțit de analiza impactului de reglementare, care să includă și efectele acestei micșorări asupra încasărilor în diferite bugete ale statului.</p>	<p>Nu se acceptă AIR se realizează actele cu caracter normativ (și nu individual)</p>
7.	<p>Tarifal pentru terminarea apelurilor în rețele mobile este tariful perceput de operatorii rețelelor mobile de la operatorii rețelelor fixe și mobile pentru transportarea apelurilor primite din rețelele acestor operatori, de la punctul de interconectare al rețelelor până la abonații rețelelor mobile cărora le sunt destinate apelurile.</p> <p>Potrivit Art.48 al Legii comunicațiilor electronice, pentru a asigura interconectarea rețelelor în condiții adecvate, în special pentru a evita menținerea tarifelor de interconectare la un nivel excesiv de înalt, Agenția are dreptul să impună furnizorilor obligații de fundamentare a tarifelor de interconectare în funcție de costuri. La impunerea obligațiilor, Agenția trebuie să ia în considerare investiția făcută de furnizor și permite realizarea unui nivel rezonabil din capitalul investit, ținând seama de riscurile asociate acestei investiții. Orice mecanism de acoperire a costurilor sau metodologie de tarifare impusă trebuie să promoveze eficiența economică și concurența și să maximizeze beneficiul consumatorilor. În acest scop, Agenția ține cont de tarifele practicate pe piețele concurențiale comparabile.</p> <p>Conform studiului ANRCETI, noul tarif reprezintă o medie simplă a tarifelor de terminare în rețelele mobile din 6 state cu cel mai jos cost LRIC pur (0,004915 EUR/minut), și anume Georgia, Malta, Marea Britanie, Ungaria, Suedia și Croația.</p> <p>Această abordare contravine normei legale citate mai sus, deoarece se bazează pe tarifele practicate nu pe ”<i>piețele concurențiale comparabile</i>”, ci pe 6 piețe cu cele mai joase tarife bazate pe costul LRIC pur.</p>	<p>Nu se acceptă Conform prevederilor alin.(2) al art.48 al Legii comunicațiilor electronice: <i>Orice mecanism de acoperire a costurilor sau orice metodologie de tarifare, impuse în condițiile alin.(1), trebuie să promoveze eficiența economică și concurența și să maximizeze beneficiul consumatorilor.</i> Aceasta este o transpunere a alin.2 al art.13 din Directiva 2002/19/CE privind accesul.</p> <p>Acolo unde tarifele pentru terminarea apelurilor sunt stabilite peste un nivel eficient al costului, aceasta poate avea efecte competitive negative în prezența asimetriei traficului între furnizori, în mod particular aceasta poate afecta capacitatea furnizorilor mai mici de a ține piept ofertelor pentru apeluri în interiorul rețelelor ale concurenților mai mari.<i>p.13</i></p> <p>Totuși, ținând cont de caracteristicile specifice ale piețelor de terminare și, mai ales caracterul lor bi-direcțional, orice surplus peste nivelul costului incremental poate facilita distorsiunea concurenței între furnizorii de rețele fixe și mobile, precum și între furnizori cu cote de piață asimetrice (de ex. în cadrul piețelor mobile). Cu cât mai mult deviază tarifele pentru terminare de nivelul costului incremental or eficient, cu atât sunt mai mari transferurile și distorsiunile competitive asociate. Astfel, LRIC pur este cea mai potrivită abordare pentru reflectarea costurilor eficiente pentru serviciile de terminare și de a rezolva aceste distorsiuni competitive.<i>p.14</i></p>

8. În conformitate cu pct.12 al Recomandării Comisiei Europene 2009/396/CE din 7 mai 2009 cu privire la reglementarea tarifelor de terminare a apelurilor telefonice în rețele fixe și în rețele mobile în UE, tarifele respective trebuie calculate folosind modelul bottom-up LRIC bazat pe costurile curente, iar în cazul în care se folosește o metodă alternativă, rezultatele generate prin metode alternative nu trebuie să depășească **media tarifelor de terminare a apelurilor stabilite de acele ANR-uri care implementează metoda recomandată pentru calcularea costului**. Mai mult decât atât, în răspunsul său la notificarea Estoniei, Comisia Europeană a precizat că, la calcularea tarifului pe bază de benchmarking, **se vor lua în calcul doar tarifele practicate în țările UE**.

Prin urmare, pentru a fi compatibil cu Recomandarea Comisiei Europene, așa cum o cere legislația națională, tariful stabilit de Agenție trebuie să fie calculat ca media tarifelor de terminare a apelurilor stabilite de agențiile de reglementare din țările UE, care sunt calculate folosind modelul bottom-up LRIC bazat pe costurile curente.

În anul 2016, tarifele orientate la costul LRIC pur au fost practicate în 26 din cele 28 state-membre ale UE (cu excepția Germaniei și Olandei), Media simplă a tarifelor de terminare a apelurilor în rețele mobile, practicate în cele 26 de state, constituie 0,0121 EUR/minut (!).

Prin urmare, tariful de terminare a apelurilor în rețele mobile, stabilit de ANRCETI, este de 2,5 ori mai mic decât media simplă a tarifelor practicate în țările UE în care tarifele sunt stabilite pe baza costului LRIC pur.

Conform Regulamentului Comisiei Europene 2015/2352 din 16 decembrie 2015, media ponderată a tarifelor maxime de terminare a apelurilor în rețelele mobile din întreaga Uniune este de 0,0114 EUR/minut, iar noul proiect al acestui regulament propune ca această medie să fie stabilită la nivel de 0,0108 EUR/minut.

Nu se acceptă

ANRCETI nu este constrânsă de cadrul legal național să se orienteze doar la piețele din cadrul UE, or statele non-UE nu sunt obligate să parcurgă procedura de notificare conform Articolului 7 al Directivei 2002/21/CE cu privire la cadrul comun de reglementare.

Astfel nu există o legătură strictă între compararea cazului Republicii Moldova exclusiv cu cazurile din statele-membre și asigurarea compatibilității cu cadrul comun de reglementare european. În același timp un șir de state au un model similar de reglementare (de ex. statele AELS, statele balcanice, Georgia).

Totodată, ANRCETI nu împărtășește viziunea Orange că în 26 din cele 28 state-membre tarifele sunt orientate la costul LRIC pur. Cu toate că majoritatea (din cei care dispun de modele BU-LRIC) declară că au o abordare pure LRIC, unele modele sunt bazate pe LRIC+.

ANRCETI consideră important să se alinieze deplin Recomandării cu privire la reglementarea tarifelor de terminare a apelurilor telefonice în rețele fixe și în rețele mobile în UE în partea metodologică – la LRIC pur.

Exemplele aduse ale Marii Britanii sau Georgiei demonstrează că modelele LRIC+ produc rezultate cu 80-100% mai înalte ca în cazul LRIC pur. Din acest considerent, orientarea la cele mai bune practici prin selectarea statelor cu tarifele reglementate cele mai joase asigură o fidelitate mai mare față de abordarea LRIC pur.

<p>9. Anterior (în anul 2010), Agenția a mai stabilit tarifele de terminare a apelurilor pe baza tarifelor practicate pe piețele concurențiale comparabile. Atunci, Agenția s-a bazat pe raportul ”Benchmark pentru ratele de terminație în rețele fixe și mobile în Moldova”, întocmit de experți internaționali din cadrul proiectului finanțat de BERD.</p> <p>Experții au examinat 3 abordări diferite pentru determinarea tarifelor de terminare a apelurilor în rețelele fixe și mobile din Moldova:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Tarifele medii estimate de terminare a apelurilor în rețelele fixe și mobile pentru fiecare țară din UE (media UE); b) Media estimată a tarifelor de terminare a apelurilor în rețelele fixe și mobile ale celor 12 țări din UE, care se aseamănă cu Moldova din punct de vedere al populației și PIB-ului pe cap de locuitor (Media Benchmark); c) Media estimată a tarifelor de terminare a apelurilor în rețelele fixe și mobile ale celor mai performante 5 țări din UE (media celor mai bune practici). <p>Pentru determinarea ratelor de terminare în rețelele mobile în Moldova, experții au recomandat cea de a doua abordare (Media Benchmark). Conform experților, între condițiile economice și de piață ale Moldovei și Eu există diferențe, unele dintre care afectează costurile de operare a rețelei. Aceasta înseamnă că orice benchmark derivat din Eu nu va fi o reprezentare perfectă a costurilor din Moldova. Totuși, diferențele de costuri ce există între țările membre pot fi minimalizate prin alegerea atentă pentru benchmark a țărilor UE. Criteriile de selecție trebuie să fie următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Setul benchmark trebuie să fie suficient de mare , adică să fie luat un eșantion semnificativ din punct de vedere statistic. Aceasta asigură că rezultatele nu sunt afectate în mod corespunzător de particularitățile fiecărei țări. Din acest motiv, 	<p>Nu se acceptă</p> <p>Înclinându-se spre opțiunea c) de determinare a unei medii a tarifelor în 12 țări din UE ale căror caracteristici privitoare la PIB, populație sunt mai apropiate de cazul Moldovei decât altele, Orange face abstracție de dezideratul orientării tarifelor anume la LRIC pur în folosul unei abordări bazate pe identificarea unei medii a tarifelor <i>de-facto</i> într-un grup de state.</p> <p>ANRCETI consideră că costul terminării apelurilor orientat la LRIC pur depinde foarte puternic de costurile specifice de rețea – echipamente și costuri de mentenanță (recunoscut în acest document și de Orange la p.5) – care sunt de magnitudine similară în țări cu profil economic substanțial diferit. Din acest considerent, ANRCETI concluzionează că pentru identificarea prin comparare a nivelului costului orientat la LRIC pur cea mai bună modalitate este de a alege pentru comparare modelele statelor care au implementat abordarea LRIC pur.</p>
--	--

	<p>benchmark-ul, folosit de experți, cuprinde 12 țări;</p> <p>ii. Țările sunt alese să fie cât de posibil asemănătoare cu Moldova din punct de vedere al factorilor-cheie ce afectează costurile de operare. S-au luat în considerație 2 factori care au cel mai mare impact pentru costurile rețelelor fixe și mobile și cel mai bine caracterizează diferențele dintre Moldova și țările UE. Acești factori sunt:</p> <p>a. PIB-ul pe cap de locuitor, care măsoară dezvoltarea economică a țării și este strâns legat de teledensitate;</p> <p>b. Populația, care este cea mai bună măsură a economiei de scară a rețelelor de telecomunicații.</p> <p>Potrivit raportului în cauză, 12 cele mai asemănătoare țări din UE, conform PIB-ului pe cap de locuitor și populației, sunt Lituania, Letonia, Slovacia, Bulgaria, Estonia, Slovenia, Malta, Cipru, Ungaria, Cehia, Portugalia și România.</p> <p>Media simplă a tarifelor de terminare a apelurilor în rețelele mobile, practicate în aceste 12 țări¹ este de 0,0091 EUR/minut (!).</p> <p>Prin urmare, tariful de terminare a apelurilor în rețelele mobile, stabilit de ANRCETI, este de aproape de 2 ori mai mic decât media simplă a tarifelor de terminare a apelurilor în rețelele mobile, practicate în cele 12 cele mai asemănătoare cu Moldova țări din UE, conform PIB-ului pe cap de locuitor și populației.</p>	
10.	<p>În studiul său, Agenția susține că o abordare similară (stabilirea tarifului la nivelul mediei simple a tarifelor de terminare în rețelele mobile din 6 state cu cel mai jos cost LRIC pur) ar fi fost utilizată și de autoritățile de reglementare din Portugalia, Islanda, Lituania, Liechtenstein, Estonia, Cipru.</p> <p>Însă, potrivit raportului BEREC, tarifele de terminare a apelurilor în rețelele mobile, stabilite în aceste țări, sunt cu mult mai mari (în medie de 2 ori), decât tariful stabilit de ANRCETI (0,004915 EUR/minut):</p>	<p>NU se acceptă</p> <p>Comentariul ANRCETI privind abordarea similară utilizată de autoritățile de reglementare din Portugalia, Islanda, Lituania, Liechtenstein, Letonia, Estonia, Cipru se referea la utilizarea de către autoritățile de reglementare din aceste state a metodei <i>benchmarking</i> (la care a recurs și ANRCETI) de stabilire a tarifelor, fără să pretindă că au fost utilizate aceleași criterii de determinare sau selectare a cifrelor de reper bazate pe cele mai bune practici.</p> <p>Totodată, pentru o claritate mai bună, ANRCETI va</p>

¹ A se vedea Raportul BEREC privind tarifele de terminare a apelurilor la nivel european din ianuarie 2016.

	<ul style="list-style-type: none"> • Portugalia - 0,0073 EUR/minut • Lituania – 0,0094 EUR/minut • Letonia – 0,0105 EUR/minut • Estonia – 0,0092 EUR/minut • Cipru – 0,0099 EUR/minut <p>Astfel, acest argument al Agenției este vădit nefondat.</p>	introduce în text modificările corespunzătoare.
11.	<p>Conform studiului ANRCETI, noul tarif reprezintă o medie simplă a tarifelor de terminare în rețelele mobile din 6 state. Însă, tarifele indicate de Agenție în studiu diferă (sunt mai mici) decât cele cuprinse în raportul BEREC, la care se referă Agenția în studiu.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Raportul BEREC a fost pentru ANRCETI o sursă importantă, dar nu unica, pentru colectarea de informații cu privire la mărimea tarifelor de terminare și metodologiile aplicate de diferite autorități de reglementare. Spre exemplu, conform raportului BEREC, în Marea Britanie tariful pentru terminare în rețelele mobile constituia la 1 ianuarie 2016 circa £0,006945/minut (reieșind din tariful 0,009418 EUR/min și cursul de schimb GBP/EUR). Însă acest tarif urma, conform deciziei OFCOM să scadă, ținându-se cont de trendul costului LRIC pur. Pentru perioada 2017-2018 OFCOM a stabilit costul LRIC pur al serviciului de terminare în rețelele mobile (2g+3G) la nivel de £0,00476/min². Calculat la cursul de referință pentru ziua efectuării studiului, acesta a constituit 0,005330 EUR/min. În cazul Maltei în modelul ANRCETI într-adevăr a fost introdusă o valoare rotunjită, care a influențat cu doar 0,16% rezultatul final (cu 0,0001744 lei/minut). În cazul Suediei, ca și în cazul Marii Britanii, drept reper a fost luată o valoare viitoare (cea stabilită pentru 2017), în loc de una din trecut. În cazul Croației, HAKOM în data de 14 septembrie 2016 (ulterior publicării raportului BEREC) a luat decizia de</p>

² https://circabc.europa.eu/sd/a/3a06a302-0f6d-4617-9736-9b59f20f3ada/MCT_Annexes_7-13_NON_CONFIDENTIAL.pdf, pag.148

		<p>stabilire a tarifului pentru terminare în rețele mobile începând cu 1 iulie 2017 la nivel de 0,047 HRK/minut³, ceea ce corespunde 0,00625 EUR.</p> <p>Totodată, ANRCETI menționează că a utilizat în procesul de analiză comparativă și rezultatul pure -LRIC al modelului mobil BU-LRIC al GNCC (autoritatea de reglementare din Georgia), finalizat în 2016 (elaborat de Ernst&Young Polonia)⁴.</p>
12.	<p>Contrar practicii sale anterioare, Agenția propune stabilirea noului tarif de terminare a apelurilor în rețelele mobile în lei, dar nu în USD. Această propunere contravine scopului reglementării respective.</p> <p>Scopul tarifului de terminare a apelurilor în rețele mobile este să asigure recuperarea de către furnizorii mobili a costurilor sale legate de furnizarea serviciului de terminare. Aceste costuri cuprind, în principal, costul echipamentelor de rețea și programelor soft, furnizate de producătorii străini, precum și costul serviciilor de mentenanță, furnizate de aceeași producători, care sunt stabilite în valută străină (EUR sau USD). Astfel, pentru a garanta că furnizorii mobili își pot recupera aceste costuri, tariful de terminare a apelurilor în rețelele mobile trebuie să fie stabilit în aceeași valută în care sunt exprimate majoritatea costurilor incluse în acest tarif.</p>	<p>Se acceptă Vezi pct.5</p>
13.	<p>Deși planul de activitate al Agenției pentru trimestrul IV al anului 2016 prevedea reevaluarea și revizuirea măsurilor de reglementare preventivă atât privind piața de terminare a apelurilor în rețele mobile, cât și cea de terminare a apelurilor în rețele fixe, Agenția nu a lansat inițiative similare în privința tarifelor de terminare a apelurilor în rețelele fixe.</p>	<p>Nu se acceptă Având în vedere modificarea agendei sale ca urmare a intrării în vigoare pe parcursul lui 2016 a legilor nr.36/2016 și nr.28/2016, ANRCETI a recurs la decuparea piețelor relevante în scopul analizei lor separate. Primul pas a fost întreprins în privința piețelor 9 (piața serviciilor de tranzit de apeluri) și 2 (piața originării</p>

³ https://www.hakom.hr/UserDocsImages/2016/odluke_rjesenja_presude/1_Odluka-OPR-MTR%20od%201.7.2017_kona%C4%8Dna%20odluka-20160914.pdf

⁴ <https://www.gncc.ge/uploads/other/1/1964.pdf> , pag.5

		de apeluri în rețele fixe), acestea fiind gestionate în 2016 separat. Următorul pas a fost decuparea piețelor 3 (terminarea apelurilor în rețele fixe) și 7 (terminarea apelurilor în rețele mobile). Având în vedere termenul limitat în 2016, ANRCETI a luat decizia transferării pieței 3 pentru finalizare în anul 2017 ⁵ . Totodată, ANRCETI planifică efectuarea procedurilor administrative specifice pentru Piața 3 în termeni proximi începând cu trimestrul I al 2017.
14.	Având în vedere cele expuse mai sus, Orange solicită stabilirea tarifului pentru terminarea apelurilor în rețelele mobile, conform Regulamentului Comisiei Europene 2015/2352 din 16 decembrie 2015 privind media ponderată a tarifelor maxime de terminare a apelurilor în rețelele mobile din întreaga Uniune, în mărime de 0,0114 EUR/minut, din 01.01.2017, care ar putea fi ajustat în funcție de noile tarife aprobate de Comisia Europeană ulterior.	Nu se acceptă ANRCETI este de părere că tarifele pentru terminare în rețele mobile trebuie orientate la nivelul costului LRIC pur, conform Recomandării Comisiei Europene 2009/396/CE din 7 mai 2009 cu privire la reglementarea tarifelor de terminare a apelurilor telefonice în rețele fixe și în rețele mobile în UE. Totodată Regulamentul Comisiei Europene 2015/2352 din 16 decembrie 2015 privind media ponderată a tarifelor maxime de terminare a apelurilor în rețelele mobile din întreaga Uniune se referă la terminarea internațională (în cadrul Uniunii) a apelurilor de roaming și nu la apelurile naționale. ANRCETI notează că conform reglementării propuse sunt vizate doar apelurile de origine națională. Totuși, ANRCETI a ținut cont de celelalte propuneri și comentarii ale furnizorului și a remodelat măsura tarifară astfel, încât să fie stabilită o pantă de glisare a tarifelor date în perioada 2017-2019, iar valuta tarifului maximal a fost reconsiderată spre Euro.

	COMENTARIU CONSILIUL CONCURRENTEI	DECIZIA ANRCETI ȘI COMENTARIU
1.	Cu privire la proiectul analizei Pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele proprii de telefonie mobilă Iterația IV, menționăm că conform pct.	Se acceptă În compartimentul 2.6.3 al Analizei pieței

⁵ http://anrceti.md/files/u1/prHCA_Program_elab_2017.pdf

	<p>2.6.3. lit. a) din proiect, „Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012 nu prevede posibilitatea impunerii de obligații specifice (de exemplu, orientarea la costuri a prețurilor, normelor de evidență și calculul al costurilor)”.</p> <p>Astfel, pct. 2.6.3 lit. a) din proiect urmează a fi revizuit având în vedere că conform prevederilor art. 41 alin. (2) din Legea concurenței nr. 183 din 11 iunie 2012, dacă Plenul Consiliului Concurenței, acționând ca urmare a unei plângeri sau din oficiu, constată o încălcare a art. 5, 7, 9 sau 11, acesta solicită printr-o decizie întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi în cauză să înceteze respectiva încălcare. În acest scop, Plenul Consiliului Concurenței le poate impune orice măsuri corective comportamentale sau structurale care sânt proporționale cu încălcarea comisă și sânt necesare pentru încetarea efectivă a încălcării.</p>	<p>au fost introduse precizările necesare</p>
--	---	---

	COMENTARIU Î.M. „MOLDCELL” S.A	DECIZIA ANRCETI ȘI COMENTARI
<p>1.</p>	<p>Referitor la conținutul Hotărârii din Proiecte, considerăm necesară suplینirea acestora cu 2 puncte, care vor reflecta continuitatea reglementărilor cu Hotărârile adoptate la 12.08.2015 cu nr. 42- 44 cu următoarele prevederi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Piața relevantă a produsului cuprinde toate serviciile de terminare a apelurilor voce naționale în rețeaua proprie de telefonie mobilă furnizate la punctul de interconectare (POI). Aceste servicii constau în transportarea apelurilor de la POI către echipamentul terminal aflat în rețea.” - „Limitele geografice ale pieței de terminare a apelurilor voce în rețeaua individuală de telefonie mobilă a S.A. „Moldcell” este teritoriul Republicii Moldova.“ 	<p>Nu se acceptă</p> <p>Concluziile cu privire la limitele pieței produsului și limitele geografice ale pieței relevante se regăsesc în punctele 2.4.3. și 2.5. ale Analizei pieței 7.</p>
<p>2.</p>	<p>Astfel, considerăm necesar a fi revizuit și adaptat documentul ce însoțește Proiectele de Hotărâre, „Analiza pieței de terminare a apelurilor voce în rețelele proprii de telefonie mobilă (Iterația</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Concluziile ANRCETI privind conținutul pieței produsului nu s-au modificat de la analiza anterioară a</p>

	IV), în special punctele 2.3, 2.4 și 2.4.3 unde „Definirea pieții” și „Piața relevantă a produsului” trebuie să prevadă că „piața” și „piața relevantă a produsului” cuprinde doar serviciile de terminare a apelurilor voce naționale.	pieții, efectuată în 2014. Reglementarea sau nereglementarea terminării apelurilor internaționale de intrare ține de domeniul oportunității măsurii.
3.	În acest context, dorim să atragem atenția asupra faptului că eforturile Agenției de îmbunătățire a mediului concurențial pe piața comunicațiilor de telefonie mobilă s-ar încununa și cu mai mult succes dacă s-ar reglementa și tariful de interconectare la serviciul SMS, care nu a fost adaptat în spiritul reglementărilor promovate de Agenție din 2010 și a rămas la cota istorică de 0,02 USD/SMS. Credem că este relevantă în acest context micșorarea acestuia conform principiului proporționalității cu tariful de terminare pentru voce, astfel încât cel mai binevenit tarif ar fi 0,03 lei/SMS.	<p>Nu se acceptă</p> <p>Este cunoscut faptul că costul efectiv al terminării SMS-urilor în rețea este substanțial mai mic decât costul terminării apelurilor. Însă ANRCETI nu a examinat în Analiza pieței 7 oportunitatea includerii în piața produsului a serviciilor de terminare în rețeaua mobilă a mesajelor scurte. De asemenea, nu au fost colectate date despre schimbul de mesaje scurte între furnizori și nici nu a fost estimat impactul tarifului asupra concurenței. ANRCETI găsește că exemple de intervenție a autorităților de reglementare pe Piața 7 în vederea plafonării tarifelor pentru terminarea mesajelor scrise scurte sunt puține, iar tarifele pentru terminarea lor – substanțial peste nivelul costurilor.</p> <p>Având acestea în vedere, ANRCETI nu găsește posibil să examineze la această etapă propunerea dată.</p>

	COMENTARIU S.A. „MOLDTELECOM”	DECIZIA ANRCETI ȘI COMENTARI
4.	S.A. „Moldtelecom” salută inițiativa Agenției de a revizui respectivele tarile, fapt ce corespunde cerințelor actuale ale pieței de telefonie mobilă, precum și alinierea acestor tarife la valoarea medie a tarifelor practicate pe piețe concurențiale din statele europene. Totodată, propunem ca în anexele la proiectele de hotărâri să fie stabilită data de 01.01.2017, ca fiind data începând cu care vor fi aplicate tarifele stabilite în hotărârile respective.	<p>Se acceptă parțial</p> <p>ANRECTI a revizuit măsura tarifară preconizată inițial și a stabilit panta de glisare a tarifului, precum și datele la care noile tarife vor intra în vigoare.</p>

	COMENTARIU „ARAX-IMPEX”S.R.L.	DECIZIA ANRCETI ȘI COMENTARIU
	1. Proiectul de Analiză a pieții de terminare a apelurilor voce în rețelele proprii de telefonie mobilă.	
1.	Considerăm oportun ca în prezentarea generală a serviciului de terminare a apelurilor, făcută în pct.2.4. a proiectului, să se menționeze că piața serviciilor de terminare a apelurilor este o piață de gros și reprezintă un input indispensabil atât pentru furnizarea de servicii de telefonie mobilă pe piețele cu amănuntul, dar și pentru furnizarea unor servicii pe piețele de gros cum ar fi bunăoară piața de tranzit.	Se acceptă Modificările respective au fost introduse
2.	Considerăm necesară introducerea precizării la subpct. 2.4.3. Sumarul analizei pieței produsului precum că, pe baza criteriilor substituibilității cererii și a ofertei, mai sus-menționate, ANRCETI consideră că piața relevantă a produsului este următoarea: „Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în fiecare rețea publică de telefonie, cuprinde serviciile de terminare a apelurilor de voce, indiferent de tehnologia de transmisie utilizată ori de originea națională sau internațională a apelurilor” . Propunerea dată este una de concretizare or, în urma analizei efectuate se deduce clar că, piața produsului este piața de terminare a oricărui tip de apel voce care se transportă, indiferent de tehnologia utilizată, de la punctul de interconectare către echipamentul terminal aflat în rețea.	Nu se acceptă Subpunctul dat deja conține concluzia că <i>pieța relevantă a produsului cuprinde toate serviciile de terminare a apelurilor voce în rețeaua proprie de telefonie mobilă furnizate la punctul de interconectare (POI). Aceste servicii constau în transportarea apelurilor de la POI către echipamentul terminal aflat în rețea.</i>
3.	Considerăm oportun a se face următoarea completare la subpct. 2.6.1. ”Existența barierelor de intrare pe piață este unul dintre factorii care determină lipsa potențialilor concurenți pe piața relevantă. Prezența potențialilor concurenți determină capacitatea scăzută a furnizorilor de pe piață în a crește nejustificat tarifele, în schimb, lipsa acestora, indică existența unor bariere la intrarea pe piață. După cum a fost argumentat deja în cadrul prezentei	Se acceptă Completarea respectivă a fost efectuată.

	<p>analize, furnizorii de servicii de terminare a apelurilor în rețelele proprii mobile nu concurează efectiv cu niciun alt furnizor, potențial sau nu, fiind imposibilă apariția unei oferte a unui furnizor anume privind serviciile de terminare în rețeaua operată de un alt furnizor”.</p>	
<p>4.</p>	<p>În opinia noastră analiza pieței se rezumă doar la anumite constatări teoretice, fără a face referire la starea de fapt a lucrurilor prezente pe piețele naționale de terminare a apelurilor. Astfel, chiar dacă SA Orange Moldova are cea mai mare putere de a influența concurența pe piețele din aval totuși, acesta este unicul furnizor care are un comportament concurențial corect față de ceilalți furnizori de rețele și servicii de comunicații electronice.</p> <p>Drept care, în analiza sa Agenției nu face nici o referire comportamentul celorlalți doi furnizori cum sunt SA Moldcell și SA Moldtelecom care refuză categoric furnizorilor naționali accesul la rețelele sale pentru furnizarea serviciului de terminare a apelurilor cu origine de peste hotarele R.Moldova asta în timp ce acordă servicii similare, atât companiilor afiliate cum este Telia Sonera International Carrier AB, cât și altor furnizori cum sunt ”Telco Bell Limited” și Switchover AG.</p> <p>Solicităm includerea acestei constatări în subpct.3.2.6. Absența potențialei concurențe din analiza pieții. Prin respectivul exercițiu se realizează o cercetare a pieței, respectiv aceasta trebuie să constate că în rețelele mobile proprii ale SA Moldcell și SA Moldtelecom nu există nici o concurență pe piața din aval ceea ce face și mai evidentă problema subvenționării încrucișate a serviciilor lor cu amănuntul sau a altor activități din partea veniturilor obținute din activitatea exclusivă de terminare a traficului internațional în propria rețea.</p>	<p>Nu se acceptă ANRCETI, bazându-se pe considerentul oportunității măsurii (ținând cont de raportul dintre beneficiul scontat și impactul potențial), a decis prin hotărârile sale nr.42-44 din 12.08.2015 retragerea măsurii de reglementare a serviciilor de terminare în rețele mobile naționale a apelurilor internaționale. Respectiv, încheierea relațiilor de interconectare în vederea terminării în rețele mobile a apelurilor internaționale sunt în funcție de negocierea acordului dintre părțile implicate.</p> <p>De asemenea în contextul acestui comentariu, ANRCETI notează tendința și autorităților de reglementare din UE de a dereglementa subiectul terminării apelurilor internaționale de intrare*, precum și lipsa de obiecții față de aceasta din partea Comisiei Europene**.</p> <p>* - spre deosebire de statele UE, care în virtutea acordurilor internaționale sunt obligate să trateze traficul provenit din celelalte state UE ca și pe cel național, RM nu are asemenea constrângeri.</p> <p>** a se vedea spre exemplu cazurile Italiei (IT/2015/1768) sau Bulgariei (BG/2016/1924)</p>
<p>5.</p>	<p>Solicităm ca la subpct.4.1. a analizei să se includă următorul text, cu următoarea precizare:</p> <p>“Având în vedere că prin furnizarea reciprocă a serviciului de</p>	<p>Nu se acceptă Vezi p.4</p>

	<p>terminare a apelurilor se asigură conectivitatea între rețele, efectele practicii de discriminare și refuzare a accesului aplicate de furnizorii cu putere semnificativă pe piața serviciului de terminare se vor regăsi pe celelalte piețe pe care activează furnizorii de telefonie, în speță pe piața serviciilor cu amănuntul, dar și pe piața serviciilor de tranzit al apelurilor.</p> <p>Utilizarea poziției dominante pe piața de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul se manifestă mai ales prin refuzul furnizării accesului către alți furnizori. Astfel, chiar în condițiile impunerii unor obligații ex-ante, refuzul furnizării accesului se poate manifesta fie prin impunerea unor clauze contractuale nerezonabile, fie prin tergiversarea negocierilor, fie prin neimplementarea acordurilor de interconectare încheiate”.</p>	
<p>6.</p>	<p>Concomitent, ținând cont de acțiunile SA Moldcell solicităm ca, pct.2 al subpct.4.1. care vizează problemele concurențiale în legătură cu PSP a SA Moldcell să fie completat cu următoarele riscuri:</p> <p>k) Restrângerea sferei serviciilor de interconectare SA “Molcell” acceptând terminarea doar a traficului național.</p> <p>l) Solicitarea încheierii de acorduri de interconectare separate în dependență de tipul de trafic; m) Solicitarea de constituire a unor forme de garanții neclare și exagerate de executare a obligațiilor acordurilor de interconectare. Menționăm că, solicitarea unui alt instrument de garantare a plăților decât scrisoarea de garanție bancară poate fi tolerată în cazul în care se dovedesc a fi economic eficiente și nu creează presiuni suplimentare, și inutile asupra furnizorului-solicitant menite să îngreuneze sau să refuze accesul la servicii.</p> <p>n) Nepunerea la dispoziția furnizorilor interesați a informațiilor sau serviciilor legate nemijlocit de interconectarea celor două rețele.</p>	<p>Nu se acceptă Vezi p.4</p>
<p>7.</p>	<p>Solicităm să fie completată și precizată b) obligația de</p>	<p>Nu se acceptă</p>

	furnizare a serviciului de terminare în propria rețea de telefonie mobilă , cu următoarea sintagmă ”a oricărui apel voce furnizate la punctul de interconectare”.	Vezi p.4
	2. Proiectele de hotărâre ale Consiliului de Administrație al ANRCETI privind măsurile de reglementare preventivă a acestei piețe.	
8.	<p>Proiectele privind măsurile de reglementare preventivă a acestei piețe urmează a fi modificate prin concretizarea obligației de furnizare a serviciului de terminare în proprie rețea de telefonie mobilă a oricărui tip de apel.</p> <p>Astfel, considerăm corect ca, odată cu concretizarea obligației de furnizare a serviciului de terminare în proprie rețea de telefonie mobilă astfel încât aceasta să cuprindă dreptul de a termina orice tip de apel în rețelele mobile, Agenția să intervină prin prezentele proiecte cu anumite instrumente de eliminare a unor „furnizori căpușe”. Or, pe piață există furnizori care își duc o lungă activitate în sectorul de telecomunicații, cu o bază semnificativă de abonați, care aduc un aport semnificativ în oferirea unor servicii calitative și concurențiale pe piață, care sunt îndreptățiți atât moral, cât și legal să beneficieze de întreg spectru de servicii de interconectare și terminare a apelurilor, și să-și folosească pe deplin toate capacitățile tehnice și comerciale de utilizare a propriei rețele de comunicații electronice.</p>	<p>Nu se acceptă Vezi p.4</p>
9.	<p>Se propune spre examinare introducerea în capitolul I. Obligația de asigurare a accesului la unele elemente specifice ale rețelei proprii, inclusiv interconectare în vederea terminării apelurilor, la infrastructura asociată și de utilizare a acestora a Hotărîrilor Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 77-79 din 23.12.2010 a unei noi prevederi care să dispună: „Prin derogare de la prevederile pct.1 din prezenta hotărîre, serviciul de interconectare în vederea terminării</p>	<p>Nu se acceptă Din aceleași considerente menționate în răspunsul la p.4, precum și ținând cont că toți furnizorii mobili sunt obligați să ofere interconectare directă pentru terminarea traficului național.</p>

	apelurilor indiferent de originea acestora va fi oferit Furnizorului-solicitant cu condiția interconectării directe a rețelei sale cu rețeaua Furnizorului-ofertant și atingerea unui trafic mediu bidirecțional generat de proprii abonați ai acestora de cel puțin 50 000 minute și în condițiile prezentării unor garanții bancare cuantumul cărora va fi calculat reieșind din volumul de trafic acordat”.	
10.	Avînd în vedere importanța proiectului, dar și a considerentelor sus expuse, în spiritul normelor de transparență decizională, în cazul în care autoritatea de reglementare va avea opinie diferită asupra comentariilor și recomandărilor înaintate, solicităm respectuos organizarea unei ședințe de dezbateri publice pe marginea propunerilor parvenite la proiectul în cauză.	Nu se acceptă Argumentarea de rigoare a fost dată în comentariile Agenției.

Șef DDR

Victor MURADU